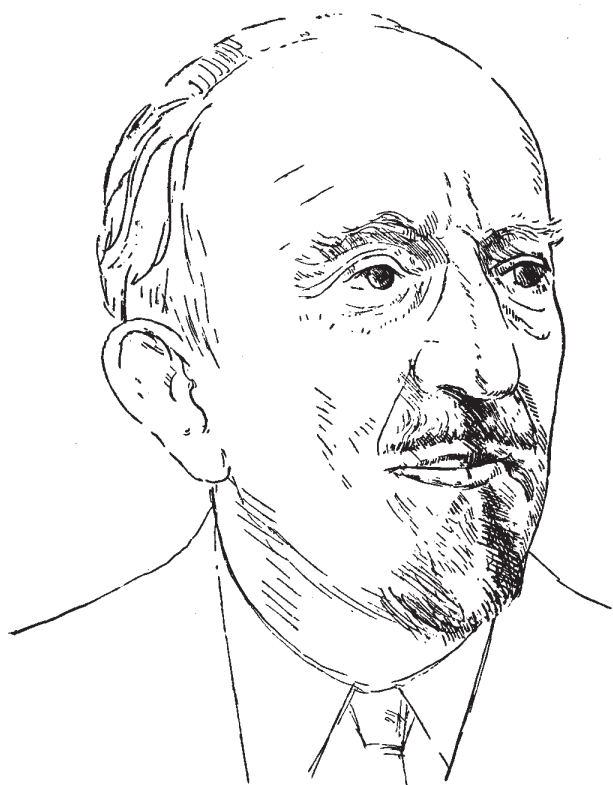

VLADIMIR NAZOR

1876-1940.

Nikola Koydl: *Vladimir Nazor*

OLUJA

Već ide! Već ide! – Red golemih valova
Svu pučinu brazdi. I nebo se puši.
O olujo majko, sad ori po duši,
Što dugo mi bješe ko močvara jalova!
U muklu trščaku tri zmaja se kriju
 I gledaju ideš li sveta;
Tri diva, što s muljem na vjedama sniju,
 Već hiljadu čekaju ljeta.

Za vlasi me šćepaj, visoko me nosi!
Sin, olujo, tvoj sam i vala tog ljuta.
Vrt duša mi nije, što cvjeta kraj puta,
Da ljudima vonja u proljetnoj rosi.
Ja braće tu nemam. I za me ti sve si.
 I tebe sam jedino čeko...
U b'jesu me ovom sad, majko, ponesi
 Mom ocu, daleko, daleko!

ZATON

Igalom zatona skrita,
U dane, kad šumore pjene,
Još blistave prolaze sjene
Iz drevnoga sunčevog mita.

Pjevaju obnoć Sirene.
A iz mora, zora dok svita,
Izlazi svjetlošću mita
Venera Anadyomene.

Još gledam, u sv'jetlu sve jačem,
Odisejev brod kako plovi.
Al' zatim, u večernjoj tmuši,

Kad čar se taj prastari ruši,
Ja zebem kraj valova ovih
I, posljednji poganin, plačem.

MASLINA

Vinograd moga je oca ovjenčan zelenim vijencem
Maslinâ. – Pod njima ja sam u vrućijem danima ljetnim,
Grožđe dok zrijalo i pjev cvrčaka šibao uzduh,
Gledo u zanosu svijetle vizije, što ih je Podne
Pred očima stvaralo mojim.

More je šumjelo negdje daleko. – Po modrome nebu
Plovili bijeli oblaci, a zemlja je ležala teška
I tiha u snu sunčanu.

...U takav sam ja trenutak

Veliku, strogu i mirnu, iz maslinika se dižuć
K vedrome svodu, bez štita, bez koplja i kacige sjajne,
Vidio Palas Atenu.

Ona je nosila žižak na dlanu. Plodova zrelih
Ubra pregršt pa saže sok njihov na suho stijenje
I ruku do sunca dignu i užga tu malenu svijeću.

...Gori na mojemu stolu,

U tamne i burne noći, od zemlje niska svijeća.

Vjetrina otvara vrata i prozore, kroz kuću duva,

Zidima trese i tamu sve crnju tjera mi u dom:

Ja mirno sjedim uz svijeću, koju ograditi dlanom

Ne treba: ulje joj vonja po maslinama mog oca,

A plamen njezin je iskra sa vatre sunčane. – I sveder,

Kad mi je teško međ ljudima, nastaje začaran krug,

U kojemu okolo žiška, dok noću vihori bjesne,

Zazeleni se lijepi vinograd mojega oca,

Ovjenčan maslinâ vijencem; – pod njime sanjari dječak

Grožđe dok zre, i sve jače pjev cvrčka se glasa, i more
Krkoči negdje daleko, i nebeskom plove vedrinom
Dva oblaka bijela, tanka...

CVRČAK

I cvrči, cvrči cvrčak na čvoru crne smrče
Svoj trohej zaglušljivi, svoj zvučni teški jamb...
Podne je. - Kao voda tišinom razlijeva se
Sunčani ditiramb.

I pjeva: »Ja sam danas ispio sunce plamno.
I žilice su moje nabrekle ko potoci.
U utrobi se mojoj ljuljuška more tamno.
Na ledima mi šuma, što nagli trgnu srh.
Dvije stijene, dva obronka postaše moji boci,
A glava - gorski vrh.«

I cvrči, cvrči cvrčak na čvoru crne smrče,
Dok sunce s neba lije na zemlju žar i plam:
»Zemniče, ja sam himna, što bruji za oltarom,
Dok šuti gordi hram.
...Izađi! - Što se kriješ pod krošnjom, u rupama?
Na kamu puž se sunča, na travi grije crv!
Rominja s vedra neba ko kiša od iskara
Sunčana sveta krv.
...Izađi - ti, koj niknuiz zuba ljuta zmaja
Da budeš grm, što gori, luk napet, plamen mač,
Al raznježi ti dušu milinje cvjetnog maja,
Al omekša ti srce jesenjih voda plač.

...Zaprznio te mrak,
Po zemlji sipaš žuč.

A tebe zemlja rodi, da budeš čil i jak,
Da nosiš u njedrima radosti zlatni ključ.
...Ja gutam žar sunčani.
I osjećam u sebi, gdje struje šumne rijeke,
Šumore zelen-luzi svjetlošću obasjani,
Klokoće vrelo, more pjeni se i krkoči,
Modri se grožđe, i zri bobulja sure smreke,
Niz bor se smola toči.
...Zemniče, ja sam pjan.
Oh, sunca, sunca, sunca!
Još led mi noge trni,
Pred očma još se crni
Odurni zimski san.«

I cvrči bez prekida, i šiba teškim ritmom
Goleti ugrijane, lug mrtvi, sparni zrak.
Trepeće oštra pjesma ko vjetra na krilima
Dugačak svilen trak.
I pjeva: »Slava zemlji i suncu i talasu!
Dajte mi kaplju rose na kori jasenovoj,
I kaplju žuta soka na bobi na smrekovoj.
Al velju snagu novu podajte mome glasu.
...Sunčeve žice idu od neba pa do zemlje,
Napete kao strune. Golema harfa sja.
Mnogo je ruku dira. – Nebesa zabrujaše,
I sluša zemlja sva.
Mir je na vodi, muk je u docu i luzima,
Al čujem velje srce, gdje kuca sred dubljine:
Bojiš se, zemljo majko, da onim pod prstima
Ne zamre pjev sunčani, žica se ne prekine.

...Zemniče, čuješ poj?
Šumi ko srebrn - more,
Zuji ko pčelâ roj.

I pjeva: »Svijet je lijep, a život dar je s neba,
Al žeda nek ti bude velika, ljuta glad.
Pa gutaj vatru moju i siši mlijeko moje,
I bit ćeš sveder mlad.
...Oh, sunca, sunca, sunca!
I vonja sa doline
I vjetra sa vrhunca!
...Zemniče, ja sam pjan.
Gle, iza žbuna viri,
Pomamnu pjesmu sviri
Na fruli nagi Pan.«

I cvrči, cvrči cvrčak na čvoru crne smrče
Svoj trohej zaglušljivi, svoj zvučni, teški jamb.
Podne je. – Kao voda tišinom razlijeva se
Sunčani ditiramb.

GALIOTOVA PESAN

Pokle su me prikovali zlizane za ove daski,
Ja nisan već doma videl, ni svoje zagledal majki.
Si l cela mi, kuća bela? Si l mi, majko, prebolela?
More, more sinje!

Pokle su me zakopali va ovu drevenu rakvu,
Videl nis bora va šume, ni na nebe sunce žarko.
Si l se, drevo, osušilo? Si l se, sunce, ugasilo?
More, more sinje!

Nogi su mi polomili, strili su mi dušu mladu.
Brižan san ti na ten svete!...Galebi, oj beli tići,
Poletite dole k jugu, ter moju pozdravte majku!
More, more sinje!

Pest zemlji mi prnesite! Bašelka mi struk darujte!
Suho veslo će procvast mi i duša će utešit se.
Pak ću onput mirno slušat, ča mi šapćeš skroz galiju,
More, more, sinje!

Muklo ćeš mi pesan pevat: »Utopit ću brod prokleti;
Duboko ću ja peljat te, mir kade je, hlad i sena;
K dete ću čuvat slepo i zibat te lepo, lepo:
Trajna, nina, nena!«

ZVONIMIROVA LAĐA

Još je tu. - Na tvrdoj siki
Jošte leži nasukana.
Osamstoto minu ljeta,
Što je mlate sa svih strana,

Što je lome i drmaju
Burni vali i oluje.
Slomila se, prignula se:
Na pijesku je - al još tu je!

Pokraj Drača i Sasena,
Blizu Krfa, pred Avlonom
Borila se ona slavno
I s galijom i s dromonom.

Na njojzi je sto tragovâ
Udaraca i uvreda,
Na njojzi je sto znakovâ
Veljih slavlja i pobjeda.

Konop zuji u vjetrini:
»Ko lanac sam gvozden bio,
Kad o meni, svet, slobodan,
Kockasti se barjak vio.«

Škriplje krma: »Gdje si sada,
Snažna ruko kormilara?
Čemu, more, uvijek na me
Tvoj se ljuti bijes obara?«

BOR

I vatrom i sjekirom bit
Bor stari polagano sane.
Al proljeće u lug kad bane
On osjeća: rosom je mit

I novim je bršljanom vit,
I onda, iz svake mu rane,
Krv gusta - kap smole - tad kane
Na mašinu, koprivu, lit.

Već i srž mu rastače crv,
Al pod njim na mladu busenu
Još njegova miriše krv.

On čeka da udari grom,
I slavno u sjajnu plamenu
Na brijegu da izgori svom.

SEH-DUŠ DAN

Se zvězdi su sjale,
Kad sán te rodila;
Tice su kantale,
Kad san te dojila;
A kad pere sahlo
I magla nas krila,
Ja san te va črnu
Zemlju položila...
Ninaj, nanaj, lepi sîn!
Na grobe ti j´ ružmarin.

Na glavun tvojun san
Pet sveć posadila,
Od ust otkidala,
Dok san jih kupila.
Ki te majki dal je,
Sran ga je pred manun,
A vas svet rugal je
S tun mojun se ranun.
Ninaj, nanaj, lepi sin!
Tvoj otac je gospodin.

Skroz moj dom je črna
Tica proletela;
Skroz lug me peljala,
Dok me tu dovela;

Kot da zver me tera,
Su noč san bežala
Ter trudna i strta
Na tvoj grob san pala...-
 Sine lepi, slatko spi!
 Na grobe ti mat leži.

SUTON

Zatonu uz rub elipse
Crvene su litice prašne,
Leže, nepomične, strašne,
Ko zvijeri iz apokalipse.

Ko mnoštvo u cirkusu stoje
I motre. - Krv s oblaka teče,
Dok tragično vuče se veče
Arenom sve mračnije boje.

Crn, u agoniji dneva,
Razmotava plašt se po moru.
Kraj mene vrh tamnome boru
Ko mrtvačka buktinja sijeća.

SVJETIONIK

Svu noć jarbolom su lađe utopljene
morski divi bijesno drmali mu bokom,
a on uz buk voda, iznad morske stijene
stajao je maglu goneć plamnim okom.

Blatom sa dna morskog čudovište neko
gađalo ga. Vjetar duho mu u zjenu.
On sved budan gledeć preda se daleko,
niti vjedom maknu niti okom trenu.

Vjetar jenja. Talas smiruje se. Sviće.
Rastrgla se magla u sto uštrupaka.
- Kružeci nad veljim okom što se sklapa
obasjani suncem galebovi kriče.

PONOĆNI PIR

Tamo sred drage, gdje bljeska
sjaj modri najbistrijeg vala,
pod vodom na klupama pijeska
crvena je šuma korala.

Skrita je, šutljiva. – Ali,
baš nad njom, o ponoći, kada
slavujak se najslade jada,
koncentrični šire se vali;

i šapuću, u njenom dok viru
uštapu slika se ziba,
o tajnom proljetnom piru
polipâ, algî i ribâ.